

# DE MAASGOUW

LIMBURGS TIJDSCHRIFT VOOR GESCHIEDENIS, TAAL EN KUNST

Onder Redactie van:

Louis Baron de CRASSIER,  
Prof. Mr. B. HERMESDORF  
en Dr. A. KESSEN, Redactiesecretaris,  
Stadsarchief en Bibliotheek  
MAASTRICHT (Tel. 5741—5742).  
De nadruk van artikels buiten toestemming der  
schrijvers is verboden.



PRIJS PER JAARGANG:

Voor de leden GRATIS. - Voor NIET-leden: in  
Nederland 3.50 Gld. Voor 't Buitenland 4.— Gld.

Giro-nr. van het Genootschap: 167280.

Drukkerij en Uitgeverij

FA. BOOSTEN & STOLS  
O. L. Vrouwe Plein 23, Maastricht.

UITGAVEN VAN LIMBURGS GESCHIED- EN OUDHEIDKUNDIG GENOOTSCHAP, MAASTRICHT:  
DE MAASGOUW EN HET JAARBOEK: PUBLICATIONS DE LA SOCIÉTÉ HISTORIQUE ET  
ARCHÉOLOGIQUE DANS LE LIMBOURG.

## OFFICIEELE MEDEDEELINGEN.

*Nieuwe leden.*

G. Pinckaers, Maastricht.  
H. Lamour, Maastricht.  
Prof. Dr. A. E. van Giffen, Groningen.  
J. Nijpels, Heer (bij Maastricht).

## B I J D R A G E N.

### DE SCHUTTERIJEN TE HORN.

In Horn, zoo deelt ons de verdienstelijke kenner van het oude en nieuwe Nederlandsche Schutterijwezen, de heer *J. A. Jolles*, mede 1), bestaat een St. Martinus-gilde, dat in 1558 zou zijn opgericht, en waarvan het geldende reglement dateert van 9 Dec. 1905. Bewijsstukken van 1558 zijn niet aanwezig, en het zilver, dat vaak uitsluitel verschaft, gaat niet verder terug dan 4 Mei 1617. Nu heb ik in mijn bezit een „Articul-brieff der Hornese Schutten”, een afschrift van een ouder reglement, dat gesteld moet worden — het is niet gedagteekend — in den aanvang der 18de eeuw 2), waarvan de aanhef te belangrijk is om hem niet te citeeren; daarnaast wil ik ook eenige der meest opmerkelijke artikelen mededeelen. De aanhef luidt:

'Artyckel brieff van de Gilde, ofte Alde Schutten van *Sint Sebastiaen* binnen het Dorp van Huern, eendrachtelijk van hun te onderhouden ende aan hun

### In Memoriam J. L. H. M. VAN WESSEM.

Onder het afdrucken van deze aflevering van de Maasgouw, ontvingen wij het bericht van het overlijden van den heer van Wessem, eerelid en bestuurslid van het Limburgsch Geschied- en Oudheidkundig Genootschap.

Sinds 1 Januari 1929, het tijdstip van de fusie van het Genootschap „Limburg” te Roermond met ons Genootschap, was hij bestuurslid en eerelid.

De heer van Wessem was een sympathieke persoonlijkheid en beminnelijk in den omgang met rijk en arm.

Vijftig jaar lang was hij notaris te Sittard en in deze functie heeft hij veel goeds gedaan en was hij de vertrouwde raadsman van velen.

Limburger was hij, met hart en ziel en alles wat op Limburg betrekking had, had als vanzelfsprekend zijn groote belangstelling.

Veel heeft hij gedaan voor de beoefening der Limburgsche Geschiedenis, het in eere houden van onze Limburgsche dialecten en voor onze heemkunde. Met warme dankbaarheid overdenken wij zijn groote verdiensten voor ons geliefd Limburg.

Hij ruste in vrede.

overgelevert in den jaere XV' ende LXXXVIII 3) als coeninck was Geurt Schouen ende Matth. Nelissen, ende Jan Reynders Deeckens alsvolght'.

Er heeft dus te Horn een St. Sebastianusgilde bestaan, dat blijkens het begin van deze artikelbrief ouder moet zijn dan 1588. In alle geval is dit jaartal er een, dat we kunnen vasthouden, en dat overigens slordig als 1558 gelezen kan worden. De te citeeren art. zijn:

'1 In den eersten die gaffelrechten te halden te weeten der eenen pot breckt der salder twee betalen.'

'7 Item der eenigh oproer oft gesanck in den omganck 4) maect ouck op een halff ton biers.'

'9 Item weer 5) op H. Sacraments onsen omgancks daegh niet selver met en om gaet present sijnde int uytgaen en ingaen der processien op den feestdaegh niet selver met hulpt halden — uytgescheyden noodtsaecken ende die aengegeven te zijn aen de Deeckens — der selviger sal oock vervallen zijn een halff ton biers.

'16 Item sullen die schutten op haer feestdaeghen ende begraeffenissen eerlijck in haer cleederen erschijnen *als gewoonlijck* ten allen tijde is geweest, ende wy 6) op *St Sebastianes daegh* in der missen niet present en is als men ten offer gaat en onnutt compareert, sal verbruecken een halff ton biers.

'17 Item sullen die gemeyne schutten te vreden sijn hoe wijders den coninck alde en nieuwe Deeckens sampt twee van de altste schutten iemant strafbaer verklaerden buyten punten, ende artyckelen voorss.: ende sullen daer niet tegen murmureeren off doen op peene van een half ton biers ieder keer.'

De 'peene' is niet altijd 'een halff ton biers', de straf van personen die 'aengesatt' worden, dit is, die zonder gildelid te zijn op den feestdag meedoen, is het normale „ingeldt' plus het halve tonnetje; de heer der heerlijkheid, die de schutten kon opvorderen buiten de 'paelen', moest betalen, en vrijen kost en drank verstreken, binnen de palen alleen het laatste. Zij kregen een 'tonne biers' wanneer een der schutten 'afflijvigh' werd, waarvoor zijn weduwe of nagelaten betrekkingen goed moesten zijn, en zij hem een uitgebreide laatste eer moesten bewijzen.

Ook uit het aangehaalde artikel 16 blijkt nog, dat dit St. Sebastianusgilde van ouderen oorsprong is dan 1588; het art. spreekt immers van 'als gewoonlijck ten allen tijde geweest is'.

Is het nu ongewettigd te veronderstellen, dat de bestaande St. Martinus schutterij een voortzetting is van de oudere van St. Sebastiaan, die wellicht na het

tenietdoen van het koningschieten 7) in de eerste helft van den 80-jarigen oorlog gesluimerd heeft en rond de twintiger jaren van de 17de eeuw onder een nieuwe — voor een schutterij, dunkt mij, niet zoo toepasselijke — patroon weer is opgericht?

Voorburg. Mr. M. F. F. A. de Nerée tot Babberich.

1) „*De Schuttersgilden en Schutterijen van Limburg, Overzicht van hetgeen nog bestaat*”, „*Publications*” 1936. Tome LXXII, blz. 88.

2) Deze brief is afkomstig uit een onder mij berustend notarieel archief, dat uit den aanvang der 18de eeuw dateert en dat allerlei wetenswaardigs bevat over het oude titulaire graafschap Horn. Waar het handschrift der acte met dat van een protocol uit dit archief identiek is, mag de tijd van dit afschrift rond die van dit protocol gesteld worden, d.i. in het eerste decennium der 18de eeuw. Te gelegener tijd hoop ik op dit archief terug te komen.

3) De zandstrooier-vloei heeft hier een vlak doen ontstaan, doch met geen mogelijkheid kan 1558 gelezen worden.

4) d.i. het goed Nederlandsche — waarom niet of nauwelijks meer gebruikte? — woord voor processie.

5) d.i. wie er. 6) d.i. wie.

7) Jolles, t.a.p. blz. 14.

## DE HOF VAN DIETEREN TE PAPHOVEN.

Van de groote leenen van Stein zijn er ons thans drie bekend: het Huis Ter Bruggen te Stein, de Hof van Dieteren te Paphoven en de Soersenhof te Baexem. Van de twee eerste gaat de leenroerigheid reeds terug minstens tot de 14e eeuw ten tijde van de eerste dynastie van Stein; van de laatste meenen we reeds sporen gevonden te hebben in de 15e eeuw.

In het onderstaande bericht bepalen we ons tot enkele bijzonderheden over den Hof van Dieteren te Paphoven, zonder ons nochtans veel aan bespiegelingen over te geven of veronderstellingen te wagen, die een ernstig historicus der toekomst slechts wanhopig kunnen maken. De geschiedenis van Stein is daarvan een afschrikwekkend voorbeeld, daar bijna alle documenten ontbreken en de oorsprong der gegevens bij verschillende auteurs niet te achterhalen is.

Over den hof van Dieteren, of, zooals hij in later tijd (18e eeuw) ook genoemd werd en aan de schrijvers bekend is: de Berloerhof, te Paphoven werd reeds geschreven door pastoor *J. L. Mulleners* in zijn: *Geschiedenis van de Heerlijkheid en Heeren van Obbicht en Paphoven*, bl. 452—454 (*Publications* XX, 1883); door *Dr. W. Goossens* in een bericht in: *De Maasgouw* van 1925 bl. 51—53; en door *Louis baron de Crassier* in zijn: *Dictionnaire historique* (*Publications* LXX, 1934, p. 111—112). Deze laatste spreekt zelfs in het meer-voud van leenen te Paphoven en noemt er twee, beide leenroerig aan Stein. We vermoeden dat dit een ver-